YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

1 päivänä heinäkuuta 2004 *

Yhdistetyissä asioissa C-361/02 ja C-362/02

jonka Dioikitiko Efeteio Peiraios (Kreikka) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Elliniko Dimosio

vastaan

Nikolaos Tsapalos (C-361/02) ja

Konstantinos Diamantakis (asia C-362/02)

ennakkoratkaisun keskinäisestä avunannosta Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston rahoitusjärjestelmään kuuluvista toimista aiheutuvien saatavien sekä maatalousmaksujen ja tullien perinnässä sekä arvonlisäverosta ja tietyistä valmisteveroista 15 päivänä maaliskuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 75/308/ETY

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

(EYVL L 73, s. 18), sellaisena kuin se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla (EYVL 1994, C 241, s. 274), 1 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit R. Schintgen (esittelevä tuomari) ja N. Colneric,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Múgica Arzamendi,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

— Tsapalos, edustajanaan dikigoros V. K. Koutoulakos,

— Diamantakis,edustajanaan dikigoros C. Kara-Sepetzoglou,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään S. Spyropoulos, D. Kalogiros ja P. Mylonopoulos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään X. Lewis ja Konstantinidis,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Kreikan hallituksen, asiamiehinään S. Spyropoulos ja M. Apessos ja komission, asiamiehinään X. Lewis ja M. Konstantinidis, 11.2.2004 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.2.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Dioikitiko Efeteio Peiraios on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 28.6.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 8.10.2002, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen keskinäisestä avunannosta Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston rahoitusjärjestelmään kuuluvista toimista aiheutuvien saatavien sekä maatalousmaksujen ja tullien perinnässä sekä

arvonlisäverosta ja tietyistä valmisteveroista 15 päivänä maaliskuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/308/ETY (EYVL L 73, s. 18), sellaisena kun se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla (EYVL L 1994, C 241, s. 273; jäljempänä direktiivi), 1 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty kahdessa oikeudenkäynnissä, joissa asianosaisina ovat Elliniko Dimosio (Kreikan valtio) vastaan ensinnäkin Tsapalos ja toisaalta Diamantakis ja joissa on kysymys Italian tasavallan vaatimien sellaisten tullisaatavien perinnästä, jotka ovat syntyneet ennen direktiivin antamista ja voimaantuloa Kreikassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin tarkoituksena on poistaa yhteismarkkinoiden perustamiselle ja toiminnalle siitä johtuvat esteet, että erityisesti tullien perintää koskevien kansallisten säännösten soveltamisala on rajoitettu kunkin valtion alueeseen. Kuten direktiivin toisesta perustelukappaleesta käy ilmi, tämä tilanne olisi omiaan helpottamaan "vilpillisiä toimia".

4 Näin ollen direktiivillä otetaan käyttöön yhteiset säännöt keskinäisestä avunannosta perinnässä. Direktiivin 8 artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa säädetään täten seuraavaa:

"Saatavan perinnän mahdollistavan asiakirjan on oltava tarvittaessa sen viranomaisen, jolle pyyntö osoitetaan, kotipaikkajäsenvaltiossa voimassa olevien säännösten mukaisesti vahvistettu, hyväksytty, täydennetty tai korvattu asiakirjalla, joka mahdollistaa sen täytäntöönpanon kyseisen jäsenvaltion alueella.

Asiakirjan vahvistamisen, hyväksymisen, täydentämisen tai korvaamisen on tapahduttava mahdollisimman pian perintäpyynnön saapumisen jälkeen. Niistä ei voida kieltäytyä, jos asiakirja, joka mahdollistaa perinnän avunantoa pyytävän viranomaisen kotipaikkajäsenvaltiossa, on muodoltaan sääntöjen mukainen."

5 Direktiivin 2 artiklan c ja f alakohdan mukaan direktiiviä sovelletaan muun muassa saataviin, jotka liittyvät jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien korvaamiseksi yhteisöjen omilla varoilla 21 huhtikuuta 1970 tehdyn neuvoston päätöksen 70/243/EHTY, ETY, Euratom (EYVL L 94, s. 19) 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuihin tulleihin sekä tässä artiklassa tarkoitettuihin saataviin liittyviin kuluihin ja korkoihin.

6 Lisäksi Helleenien tasavallan liittymisehdoista ja perustamissopimusten mukautuksista tehdyn asiakirjan (EYVL 1979, L 291, s. 17; jäljempänä liittymisasiakirja) 2 artiklan mukaan yhteisön toimielinten antamien säädösten määräykset sitovat Helleenien tasavaltaa liittymisestä alkaen, ja niitä sovelletaan tässä valtiossa liittymisestä, eli 1.1.1981, alkaen.

7 Liittymisasiakirjan 145 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Helleenien tasavalta toteuttaa toimenpiteet, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi noudattaa liittymisestä alkaen ETY:n perustamissopimuksen 189 artiklassa — – tarkoitettujen direktiivien — – säännöksiä ja määräyksiä, jollei liitteessä XII olevassa luettelossa tai tämän asiakirjan muissa määräyksissä ole annettu muuta määräaikaa."

8 Tällaisesta määräajasta ei ole säädetty direktiivin osalta.

Kansallinen lainsäädäntö

9 Direktiivi on saatettu osaksi Kreikan oikeusjärjestystä tullilainsäädännön mukauttaminen Euroopan yhteisöjen oikeuteen (ETY) -nimisen lain nro 1402/1983 (FEK, A, 167, osa I; jäljempänä laki 1402/1983) 86–98 §:n säännöksillä (jotka muodostavat Keskinäinen avunanto saatavien perinnässä -nimisen luvun 1. A) ja jäsenvaltioiden keskinäistä avunantoa tullien perinnässä koskevan järjestelmän yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 26.3.1984 annetulla valtiovarainministeriön asetuksella nro 1243/319 (FEK, A, 179, osa I; jäljempänä ministeriön asetus).

10 Lain nro 1402/1983 103 §:ssä säädetään, että "jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu, laki tulee voimaan 1.1.1981".

11 Ministeriön asetuksen 21 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Tulli- tai veroviranomaiset käsittelevät kaikki saatavat, joiden osalta toisen jäsenvaltion viranomaiset ovat esittäneet perintää tai turvaamistoimenpiteitä koskevan pyynnön, Kreikassa syntyneinä saatavina, ja niiden perinnässä sovelletaan Kreikan kansallisia säännöksiä ja erityisesti valtion saatavien perintää koskevaa lakia — —."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Corte d'appello Catania (Italia) tuomitsi 8.10.1970 antamassaan tuomiossa Ster -nimisen Panaman lipun alla olevan laivan miehistön jäsenet, joihin pääasian vastaajat kuuluvat, laittomasta tupakkatuotteiden maahantuonnista Italiaan vankeusrangaistuksiin ja määräsi heidät maksamaan siihen liittyvät tullit ja muiden maksut. Corte suprema di cassazione (Italia) hylkäsi 31.1.1972 antamallaan tuomiolla edellä olevasta tuomiosta tehdyn valituksen.

13 Italian viranomaisten näiden saatavien, joiden määrä oli yhteensä 1 787 485 050 Italian liiraa (ITL) koroineen ja muine kuluineen, perimiseksi esittämä pyyntö toimitettiin Kreikan toimivaltaisille viranomaisille (eli tullipääosaston erityiselle tulliasian tutkimusvirastolle), jotka hyväksyivät 6.12.1996 direktiivin 76/306 sekä lain nro 1402/1983 ja ministeriön asetuksen nojalla tekemillään päätöksillä, että saatavat voitiin periä Kreikan alueella italialaisen täytäntöönpanoasiakirjan perusteella.

14 Tsapolos ja Diamantakis riitauttivat nämä päätökset Dioikitiko Protodikeio Peiraiosissa (Kreikka), joka kumosi ne siltä osin kuin ne koskivat pääasioiden vastaajia; kumoamisperusteena oli se, että Kreikan tasavallan ja muiden jäsenvaltioiden välinen keskinäinen avunanto saatavien perimiseksi koski ainoastaan lain nro 1402/1983 voimaantulon jälkeen syntyneiden saatavien perintää. Riidanalainen saatava on syntynyt kuitenkin vuonna 1968, jolloin salakuljetusrikos todettiin, ja se on vahvistettu edellä mainituilla Corte d'appello Catanian vuonna 1970 ja Corte suprema di Cassazionen vuonna 1972 antamilla tuomioilla.

15 Kreikan valtio valitti tästä tuomiosta Dioikitiko Efeteio Peiraiosiin ja esitti valituksessaan, että lain nro 1402/1983 säännöksiä on tulkittava direktiivin tarkoituksen valossa ja että tämän direktiivin 1 artiklassa on puhe sellaisten saatavien perinnästä, jotka ovat "syntyneet" toisessa jäsenvaltiossa, joten myös ennen näiden säännösten voimaantuloa syntyneet saatavat kuuluvat näiden säännösten soveltamisalaan.

16 Diokitiko Efeiteio Peiraios päätti tällaisessa tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen, jonka sanamuoto on sama molemmissa asioissa:

"Onko — — direktiivin 76/308/ETY — — 1 artiklaa tulkittava siten, että direktiivin säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin saataviin, jotka ovat syntyneet jäsenvaltiossa ennen direktiivin voimaantuloa ja joita varten tämän jäsenvaltion viranomaiset ovat myös laatineet ennen direktiivin voimaantuloa täytäntöönpanoasiakirjan — kuten tässä on asianlaita Italian tasavallan antaman täytäntöönpanoasiakirjan osalta — ja että tällaiset saatavat, joiden perintä oli jäänyt vireille ja joita ei ole pystytty perimään toisessa jäsenvaltiossa, voidaan nyt kun direktiivi on tullut voimaan ja sitä koskeva siirtymäkausi on päättynyt ja kun toiset jäsenvaltiot ovat antaneet direktiivin noudattamisen edellyttämät kansalliset säännökset, periä siten, että 'avunantoa pyytävä viranomainen' esittää tätä koskevan pyynnön direktiivin 3 artiklassa tarkoitetulle 'viranomaiselle, jolle pyyntö osoitetaan'?"

17 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 9.12.2002 antamalla määräyksellä nämä kaksi asiaa yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tietää ennakkoratkaisukysymyksellään, onko direktiiviä tulkittava siten, että sitä sovelletaan sellaisiin saataviin, jotka ovat syntyneet jäsenvaltiossa ja joita varten tämä jäsenvaltio on antanut täytäntöönpanoasiakirjan ennen kuin direktiivi on tullut voimaan sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa, jossa sillä viranomaisella, jolle pyyntö esitetään, on kotipaikka.

19 Tältä osin on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan menettelysäännösten katsotaan yleensä soveltuvan kaikkiin niiden voimaantulohetkellä vireillä oleviin asioihin, toisin kuin aineellisten säännösten, joiden ei tavallisesti tulkita koskevan ennen niiden voimaantuloa syntyneitä tilanteita (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 212/80–217/80, Salumi ym., tuomio 12.11.1981, Kok. 1981, s. 2735, 9 kohta ja yhdistetyt asiat C-121/91 ja C-122/91, CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux v. komissio, tuomio 6.7.1993, Kok. 1993, s. I-3873, 22 kohta sekä asia C-61/98, De Haan, 7.9.1999, Kok. 1999, s. I-5003, 13 kohta).

20 Kuten Kreikan hallitus ja komissio ovat aivan oikein todenneet, koska direktiivissä säännellään yksinomaan toisessa jäsenvaltiossa syntyneiden tiettyjen saatavaryhmien hyväksymistä ja täytäntöönpanoa ilman, että siinä olisi annettu sääntöjä niiden syntymisestä ja laajuudesta, on todettava, että tämän direktiivin säännöksiä on pidettävä menettelysäännöksinä.

21 Lisäksi minkään direktiivin säännöksen perusteella ei voida katsoa, että yhteisön lainsäätäjä olisi halunnut rajoittaa menettelysäännösten soveltamisen koskemaan yksistään sellaisia saatavia, jotka ovat syntyneet sen jälkeen kun direktiivi tuli voimaan siinä jäsenvaltiossa, jolle pyyntö esitetään.

22 Päinvastoin direktiivin tarkoitus, joka on toisen ja kolmannen perustelukappaleen mukaan poistaa sellaiset yhteismarkkinoiden toiminnan esteet, jotka johtuvat kyseisten saatavien rajat ylittävään perintään liittyvistä vaikeuksista, sekä estää vilpillisiä toimia, puhuu sen puolesta, että direktiiviä sovelletaan sellaisiin saataviin, jotka ovat jo syntyneitä sinä ajankohtana, jona direktiivi tuli voimaan siinä jäsenvaltiossa, jolle pyyntö esitetään.

23 Esitettyyn kysymykseen on tällaisessa tilanteessa vastattava, että direktiiviä on tulkittava siten, että sitä sovelletaan sellaisiin saataviin, jotka ovat syntyneet jäsenvaltiossa ja joita varten tämä jäsenvaltio on antanut täytäntöönpanoasiakirjan ennen kuin direktiivi on tullut voimaan sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa, jossa sillä viranomaisella, jolle pyyntö esitetään, on kotipaikka.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Kreikan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

on ratkaissut Dioikitiko Efeteio Peiraiosin 28.6.2002 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Keskinäisestä avunannosta Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston rahoitusjärjestelmään kuuluvista toimista aiheutuvien saatavien sekä maatalousmaksujen ja tullien perinnässä sekä arvonlisäverosta ja tietyistä valmisteveroista 15 päivänä maaliskuuta 1976 annettua neuvoston direktiiviä 76/308/ETY, sellaisena kun se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla, on tulkittava siten, että sitä sovelletaan sellaisiin saataviin, jotka ovat syntyneet jäsenvaltiossa ja joita varten tämä jäsenvaltio on antanut täytäntöönpanoasiakirjan ennen kuin direktiivi on tullut voimaan sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa, jossa sillä viranomaisella, jolle pyyntö esitetään, on kotipaikka.

Rosas Schintgen Colneric

Julistettiin Luxemburgissa 1 päivänä heinäkuuta 2004.

R. Grass A. Rosas

kirjaaja Kolmannen jaoston puheenjohtaja